

Socialdepartementet c/o Regeringskansliet
s.remissvar@regeringskansliet.se

BEGÄRAN OM YTTRANDE ÖVER SOU 2021:22 HÄRDARE REGLER FÖR NYA NIKOTINPRODUKTER, SVAR SENAST 2021-09-01

Er beteckning: dnr S2021/02982

SAMMANFATTNING

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser liksom utredningen att det är angeläget att skapa tydliga regler för tobaksfria nikotinprodukter. Utredningens förslag liknar till stor del Lagen 2018:2088 om tobak och liknande produkter. Den nya lagen som utredningen föreslår ska bland annat innehålla anmälningsskyldighet, åldersgränser, hälsovarningar, marknadsföringsbegränsningar, tillsyn, sanktioner, tydliga skyltar på försäljningsställen, egenkontrollprogram m.m. Kommunen ska kunna göra kontrollköp och ta ut en tillsynsavgift som ska finansiera ökade administrativa kostnader. Det är regler som till mångt och mycket är de samma som för tobaksprodukter och e-cigarett. Likaså är tillsynsansvaret uppbyggt på samma sätt.

Länsstyrelsens i Kronobergs uppfattning är att eftersom de tobaksfria nikotinprodukterna påminner mycket om tobaksvaror och e-cigarett när det gäller användning och hälsorisker är det att rekommendera att det införs en liknande reglering som de regler som idag finns för dessa produkter. Sammantaget anser Länsstyrelsen att förslagen till Lagen om tobaksfria nikotinprodukters innehåll är nödvändig och utgör en naturlig reaktion på den ökade användningen av tobaksfria nikotinprodukter.

Länsstyrelsen i Kronoberg har ett par avgörande åsiktsskillnader ställt mot utredningens förslag. Det gäller i första hand

- Förslag om att sammanföra de två lagarna Lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088) och Lagen om tobaksfria nikotinprodukter
- Tillståndsskyldighet istället för kravet på anmälningsskyldighet

EN SAMMANHÅLLEN LAG ISTÄLLET FÖR TVÅ

När lagen (2017:425) om e-cigarett och påfyllningsbehållare infördes var det flera remissinstanser som ville sammanföra den i den dåvarande tobakslagen (1993:581). Så blev dock inte fallet utan istället skapades en separat lag för e-cigarett och påfyllningsbehållare. Kort därefter slogs de två lagarna trots detta samman till Lag om tobak och liknande produkter. När man nu vill införa regler om den närliggande produktkategorin tobaksfria nikotinprodukter föreslår utredningen återigen att skapa en ny lag, istället för att arbeta in de nya reglerna i Lag om tobak och liknande produkter.

Länsstyrelsen i Kronoberg anser att det vore bättre om de nya reglerna om tobaksfria nikotinprodukter placeras i Lag om tobak och liknande produkter så att man håller samman närliggande produkter i en och samma lag. Skälet till det är främst praktiskt. *Redan nu märker vi svårigheter för både försäljare och tillsynsmyndigheter att hålla reda på alla regler som gäller.* Att skaffa sig tillräcklig kompetens är svårt och tar tid. Att få ytterligare en lag att hantera skapar onödiga svårigheter varför en sammanhållen lag skulle underlätta för de som praktiskt ska arbeta och följa reglerna.

TILLSTÅNDSPLIKT ISTÄLLET FÖR ANMÄLAN

Med tiden har försäljning av alla tobaksvaror blivit belagda med krav på ett försäljningstillstånd. De krav på regler för tobaksfria nikotinprodukter som nu föreslås liknar i stort de som ställs vid försäljning av tobaksvaror förutom att tillståndskravet inte finns för de nya produkterna.

Länsstyrelsen i Kronobergs län menar att det i de allra flesta fall är samma butiker som säljer tobaksfria nikotinprodukter som säljer tobaksvaror. Det kan därför antas att den administrativa bördan för kommunerna och handlarna minskar om den som har tobaksförsäljningstillstånd också får sälja tobaksfria nikotinprodukter inom ramarna för sitt försäljningstillstånd för tobaksvaror. Vidare bör det finnas ett intresse av att inte tillåta aktörer som har ansetts olämpliga som tobaksförsäljare att sälja tobaksfria nikotinprodukter med samma användningsområde som tobaksprodukten vilket kan förhindras om det krävs försäljningstillstånd. Med andra ord kan ett företag som ansetts olämplig att sälja tobaksvaror göra en anmälan och sälja tobaksfria nikotinprodukter istället.

Sammantaget uppfattar Länsstyrelsen att tobaksfria nikotinprodukter bör regleras på samma sätt som tobaksprodukter, dvs. att de beläggs med ett krav på försäljningstillstånd.

Avsnitt 8.15 Tillsyn

I utredningen står att tillsynen över tobaksfria nikotinprodukter bör ske på ett sätt som motsvarar den tillsyn som bedrivs på tobaksområdet idag. På lokal och regional nivå innebär det att kommunen, polismyndigheten och länsstyrelsen ansvarar för sina respektive ansvarsområden. Kommunen har redan en uppbyggd

organisation som omfattar kontroll av detaljhandel med tobak, folköl och vissa receptfria läkemedel. Tillsynsarbetet bör samordnas på liknande sätt för de tobaksfria nikotinprodukterna.

Länsstyrelsernas tillsyn på tobaksområdet består av granskning av kommunernas arbete och den sker normalt enligt den länsstyrelsegemensamma metodik som har tagits fram inom ramarna för nätverket SLATT. Det är kommunernas beslut av tobakstillstånd som granskas. Dessutom arbetar Länsstyrelsen med information och råd samt genom samverkan, tex utbildningar för berörda.

Utredningens förslag är att Länsstyrelserna utövar tillsyn inom länet som motsvarar de områden som sköts av kommunen och Polismyndigheten. Länsstyrelsen ska följa kommunernas verksamhet och bistå dem med information och råd samt främja samarbetet mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

Länsstyrelsen har vid sin tillsyn av kommunerna på e-cigaretternas område, liksom när det gäller de rökfria miljöerna, noterat att då det bara krävs en anmälan (dvs. ej tillståndskrav) blir länsstyrelsernas tillsyn på dessa områden mer oklar. Om det blir så som utredningen förslagit för de tobaksfria nikotinprodukterna, att det endast kommer att finnas krav på anmälan, finns det därför enligt Länsstyrelsen Kronobergs bedömning skäl att se vidare på tillsynens utformning. Att kommunerna efter många år av tillsynsansvar för tobaksområdet nu prioriterat upp detta arbete tror vi till stor del beror på samverkan mellan kommunerna och länsstyrelserna. En fortsatt arbete med att förtydliga länsstyrelsens tillsynsansvar är därför viktigt. Länsstyrelsernas tillsynsansvar över de tobaksfria nikotinprodukterna behöver konkretiseras på ett sådant sätt att länsstyrelsernas roll och tillsynsansvar klargörs vad gäller huruvida länsstyrelserna ska följa kommunernas verksamhet eller om vi ska ha befogenheter att granska kommunernas och att tillsynsansvaret blir förenlig med befogenheterna att utfärda förelägganden och förbud.

LAGEN OM TOBAKSFRIA NIKOTINPRODUKTER

För snus som innehåller tobak finns en regel vars innebörd är att det inte får vara mindre än 20 snusportioner i en dosa med portionssnus (5 kap. 14 § 1 st. p. 3 lag om tobak och liknande produkter). Orsaken till denna regel antas vara att små förpackningar antas öka snusets tillgänglighet för minderåriga (Prop. 2017/18:156 s. 105f). Det kan också noteras att samma regler gäller för cigaretter.

Länsstyrelsen i Kronobergs bedömning är att det av samma skäl är motiverat att införa ett förbud mot snusdosor med mindre än 20 snusportioner även när det gäller tobaksfritt nikotinsnus.

I utredningen kan läsas ”att ett förbud mot smaksättning av tobaksfria nikotinprodukter skulle riskera att få den svenska lagstiftningen att framstå som inkonsekvent så länge smaksättningen av tobakssnus är tillåtet. Samtidigt är det problematiskt att smaksättningen av nya nikotinprodukter gör dessa produkter mer attraktiva för unga.”

Länsstyrelsen i Kronoberg anser att om vi särskilt vill skydda den unga generationen från ett nikotinberoende finns två vägar att gå. Vara inkomsekvens som utredningen skriver om eller ta bort möjligheten för tobakssnus att smaksätta varan. Smakutbudet är en nyckelfaktor till att ungdomar använder produkterna. Menar vi allvar med att målet är att minska användandet av nikotinprodukter, såsom rökning och snus, krävs som utredningen benämns ”hårdare regler för nikotinprodukter”.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Länsstyrelsen i Kronoberg anser att utredningen framför en rad viktiga synpunkter och påståenden varför hårdare regler mot tobaksfria nikotinprodukter är nödvändiga. Vi vill därför lista upp ett antal påståenden som vi särskilt samtycker till och som vi tycker förtjänas att lyftas fram:

- Utbudet av nikotinprodukter har troligtvis aldrig varit så stort som nu. Barn- och ungdomstiden är en särskilt känslig period för påverkan av nikotin vilket gör att de förtjänar ett särskilt skydd. Tobaksanvändningen i landet minskar, medan de tobaksfria nikotinprodukterna ökar och de attraherar särskilt de unga. Det är en signifikant ökning av antalet ungdomar i Sverige som någon gång provat e-cigarett. Smakutbudet är en nyckelfråga till att ungdomar använder e-cigarett. De kan alltså utgöra en inkörsport och rekrytera nya personer i ett nikotinberoende. Ungdomar uppfattar e-cigaretten som en ny produkt och inte ett sätt att sluta röka tobak. Utvecklingen av att allt fler använder nikotinprodukter är oroväckande och kan leda till att på sikt skapa ett mer utbrett nikotinberoende
- Det generella målet för tobakspolitiken bör därför vara att begränsa all användning av nikotinprodukter, oavsett om produkterna innehåller tobak eller inte. Det bör ingå i kommande ANDT-strategi.
- Tobaksfria nikotinprodukter minskar inte användandet av tobak utan riskerar att leda till en ökad konsumtion av produkter på tobaksområdet.
- Förslagen i utredningen syftar framförallt till att bromsa den ökade användningen av nya nikotinprodukter. Genom förslagen förhindras att de positiva effekter som är resultatet av många års preventivt arbete motverkas.

DE SOM MEDVERKAT I BESLUTET

Beslutet har fattats av Länsråd Malin Almqvist med tillsynshandläggare Jan Borgehed som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Carin Lamme Lindh medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

SÅ HÄR HANTERAR LÄNSSTYRELSEN PERSONUPPGIFTER

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.